

ข้อมูลพื้นฐาน

สถานที่ตั้ง

ตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด
จังหวัดขอนแก่น 40110
โทรศัพท์ 043-218169 ต่อ 16
โทรสาร 043-218169 ต่อ 24

ประชากร

6,735 คน
(ชาย 3,331 คน หญิง 2,211 คน)

พื้นที่

8.51 ตารางกิโลเมตร
(ครอบคลุมจำนวน 5 ชุมชน)

รายได้

32,000,000 บาท
(ไม่รวมเงินอุดหนุน,
เงินกู้ เงินย่ำขาดจากเงินสะสม)

เงินอุดหนุน

33,000,000 บาท

คณะผู้บริหาร

นายศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย
นายกเทศมนตรีตำบลบ้านแฮด
นางสุทัศนีย์ เพ็ชรนนท์
ปลัดเทศบาลตำบลบ้านแฮด
นายเฉลียว ปากเมย
ประธานสภาเทศบาลตำบลบ้านแฮด

สัดส่วนสมาชิกสภา

ชาย จำนวน 10 คน
หญิง จำนวน - คน

เทศบาลตำบลบ้านแฮด

อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

การบริหารงานของ เทศบาลตำบลบ้านแฮด

เทศบาลตำบลบ้านแฮด บริหารงานตามวิสัยทัศน์ที่ว่าด้วย “บ้านแฮดเมืองน่าอยู่ มุ่งสู่เศรษฐกิจพอเพียงการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ลือเลื่อง ประชาชนมีส่วนร่วมทุกระดับ พร้อมสรรพโครงสร้างพื้นฐาน บริหารราชการโปร่งใส” โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาและแก้ปัญหาร่วมกันอย่างชัดเจน ด้วยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ชุมชนบ้านแฮดก้าวไปสู่ตำบลแห่งสุขภาวะตามรูปแบบ Banhad Municipality Model “ชุมชนดี สิ่งแวดล้อมดี สุขภาวะดี”

เทศบาลตำบลบ้านแฮดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการดำเนินงานด้านเครือข่ายแบบครบวงจร ทั้งด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ ภายใต้รูปแบบการพัฒนาตามบ้านแฮดโมเดล ประกอบด้วย “3 D Model” บนฐานคิดหลัก “ชุมชนดี สิ่งแวดล้อมดี สุขภาพดี” และรูปแบบการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน “Infinity Model” โดยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนส่งผลให้การดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์หลายประการ เช่น การจัดการขยะในชุมชน การดูแลด้านสุขภาพของคนในชุมชนอย่างทั่วถึง รวมไปถึงการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วยการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ เพิ่มกำไร ในการดำเนินงานต่าง ๆ มีการต่อยอดดำเนินงานด้านเครือข่ายเป็นนวัตกรรมหลายประการ ทำให้การดำเนินงานด้านเครือข่ายประสบความสำเร็จมากขึ้น รวมทั้งเครือข่ายต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละภาคส่วนมีการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน รวมทั้งมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาเครือข่ายให้ยั่งยืนสืบต่อไป

ตัวอย่างโครงการที่สะท้อนถึงความเป็นเลิศด้านการเสริมสร้างเครือข่ายรัฐ เอกชน และประชาสังคม

โครงการดูแลสุขภาพแบบเท่าเทียม โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

จากผลการสำรวจประชากรของเทศบาลตำบลบ้านแฮดพบว่า มีประชากรผู้สูงอายุจำนวนมากถึงร้อยละ 18.12 ที่ประสบกับปัญหาด้านสุขภาพเสื่อมถอยตามวัย เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง และยังมีประชากรในกลุ่มเปราะบาง เช่น คนพิการ เด็ก และผู้ด้อยโอกาส ร้อยละ 21.43 ที่ไม่สามารถเข้ารับบริการด้านสาธารณสุขได้ รวมไปถึงการให้บริการไม่สอดคล้องกับความต้องการและความเจ็บป่วย รวมทั้งขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ

ดังนั้น จากปัญหาที่พบและภารกิจที่เทศบาลต้องดูแลประชาชนให้ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม จึงได้หาแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยร่วมมือกับเครือข่ายทั้งภาคประชาชน รัฐ และเอกชน มาร่วมการดำเนินงานในรูปแบบคณะทำงานศูนย์บูรณาการเครือข่ายด้านสุขภาพตำบลบ้านแฮด ที่มีแนวทางการประสานงานการดำเนินงานร่วมกัน จึงเกิดเป็นเครือข่ายสุขภาพตำบลบ้านแฮด ในการดูแลสุขภาพแบบเท่าเทียม โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และได้ร่วมกันจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพชุมชนตำบลบ้านแฮดขึ้น เพื่อส่งเสริมสุขภาพะดานการฟื้นฟูสุขภาพ ลดภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วย ลดกำลังคนและงบประมาณในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะแทรกซ้อน จัดให้มีอุปกรณ์การแพทย์ที่จำเป็น ลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยและญาติ และเป็นศูนย์ฝึกทักษะญาติและผู้ดูแล รวมทั้งอาสาสมัครอื่น ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วย

โรคเรื้อรัง รวมทั้งฝึกอบรมอาสาสมัครในชุมชน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข อาสาสมัครดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง อาสาสมัครฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เป็นต้น

บทบาทและหน้าที่ของเครือข่ายที่เข้าร่วมดำเนินการ

ภาครัฐ ได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านแฮด กำหนดนโยบายและวางแผนงานในการบริหารงาน และเป็นที่ปรึกษาแนวทางการปฏิบัติตามภารกิจและระเบียบราชการ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม นำนโยบายด้านสาธารณสุขมาปฏิบัติวางแผนการดำเนินงาน ฝ่ายบริการสาธารณสุขวางแผนกำหนดกิจกรรมการดำเนินงานร่วมกับทุกส่วนงานในเทศบาล เช่น กองช่างดูแลการปรับสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการดูแลผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ผู้สูงอายุ สำนักปลัดดูแลด้านการจัดบริการสวัสดิการ การพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลคนพิการ ผู้ป่วย กองการศึกษาดูแลด้านการสร้างการเรียนรู้ เครือข่ายหมอครอบครัวเทศบาลตำบลบ้านแฮด (อสม.) จากโรงพยาบาลสิรินธรจังหวัดขอนแก่น ลงพื้นที่ปฏิบัติการเชิงรุกให้บริการรักษาฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุ สถานีตำรวจภูธรบ้านแฮด ดำเนินกิจกรรมร่วมกรณีเกิดอุบัติเหตุทางจราจร โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแฮด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขามเปี้ย ดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพร่วมกับทีมปฏิบัติงาน และองค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พมจ.) สนับสนุนงบประมาณซ่อมแซมบ้านผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุ ศูนย์สวัสดิการผู้สูงอายุขอนแก่นสนับสนุนเงินสงเคราะห์ผู้ยากไร้มอบผ้าอ้อมสำเร็จรูปสำหรับผู้สูงอายุ ส่วมซักโครกแบบนั่งสำหรับผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดขอนแก่น (ภาค 6) สนับสนุนวิทยากร วัสดุอุปกรณ์ สำหรับการฝึกอบรมให้ความรู้กลุ่มสตรีแม่บ้าน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

ภาคเอกชน มีบทบาทในการสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ต่าง ๆ อาทิ บริษัท SCG และบริษัทพวกษา ส่งทีมงานเข้าร่วมซ่อมแซม ปรับปรุงสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัย สำหรับผู้พิการ เช่น รววจับ/อุปกรณ์กายภาพ พื้นสำหรับรถเข็น รถนอน และห้องน้ำสำหรับสภาพคนพิการ

ภาคประชาสังคม ร่วมกันทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ร่วมเป็นจิตอาสาทำกุ๊ชพี กุ๊ชพีดำเนินกิจกรรมด้านการช่วยเหลือในชุมชน และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุดำเนินกิจกรรมช่วยเหลือฟื้นฟูสุขภาพ

ความสำเร็จในการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่าย เห็นได้จากเทศบาลตำบลบ้านแฮด ได้จัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลตำบลบ้านแฮด ซึ่งเป็นหน่วยบริการปฐมภูมิ เปิดให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ โดยมีเทศบาลเป็นแกนกลางประสานความร่วมมือด้านสุขภาพระหว่างหน่วยปฐมภูมิในพื้นที่ คือ รพสต.บ้านแฮด รพสต.ขามเปี้ย และโรงพยาบาลสิรินธร ขอนแก่น จะร่วมมือด้านบุคลากรทางการแพทย์ ประกอบด้วย แพทย์ เภสัชกร ทันตแพทย์ พยาบาลวิชาชีพ นักวิชาการสาธารณสุข เป็นต้น เพื่อให้บริการ การแพทย์ฉุกเฉินรับส่งผู้ป่วยและส่งต่ออย่างปลอดภัย จากการที่ประชากร 13 กลุ่มวัย ได้รับบริการด้านสาธารณสุขตามสิทธิขั้นพื้นฐานครอบคลุมทุกกลุ่มประชากร

ในส่วนการดำเนินงานร่วมกันของคณะทำงาน กรรมการศูนย์บูรณาการเครือข่ายตำบล บ้านแฮด เพื่อร่วมกันบูรณาการในการส่งเสริมสุขภาพของประชากรทุกกลุ่มวัย มีบทบาทการพัฒนา รูปแบบในการดูแลสุขภาพประชาชนทุกกลุ่มวัย โดยในการขับเคลื่อนการดูแลสุขภาพของประชาชน มุ่งเน้นให้ประชากรทุกกลุ่มวัยได้รับการดูแลตามสิทธิขั้นพื้นฐาน ครอบคลุมทุกคน ตามแนวทางการจัดบริการสุขภาพด้วยความเท่าเทียม เสมอภาค “การส่งเสริมสุขภาพของประชากรทุกกลุ่มวัยอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” มีเป้าหมายในการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มวัย ได้รับการดูแลตามสิทธิขั้นพื้นฐาน ให้มีสภาวะที่สมบูรณ์พร้อมของร่างกาย จิตใจ รวมทั้ง การสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ และการสร้างพลังให้ชุมชนเข้มแข็งในการจัดการ สุขภาพด้วยตนเอง จนก่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

- การดูแลกลุ่มผู้สูงอายุตำบลบ้านแฮดทั้งหมด 1,221 คน พบว่า เป็นผู้ป่วยเรื้อรัง จำนวน 742 คน คิดเป็นร้อยละ 60.76 ของผู้สูงอายุทั้งหมด ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและ ต้องพึ่งพาผู้ดูแลมีจำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 20.47 ต้องได้รับการให้ความช่วยเหลือ พื้นฟู จำนวน 40 คน ปัญหากลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการดูแลพิเศษไม่มีผู้ดูแลหลัก จำนวน 5 คน

และมีกลุ่มผู้สูงอายุที่ครอบครัวต้องพึ่งพา เช่น ดูแลบุตรหลาน ผู้สูงอายุที่ต้องประกอบอาชีพ ดูแลครอบครัว จำนวน 67 คน โดยผู้สูงอายุในตำบลบ้านแฮดทั้งหมดจะได้รับการดูแลคัดกรองปัญหา รวมทั้งการแก้ไขจากคณะกรรมการศูนย์บูรณาการเครือข่ายตำบลบ้านแฮด ในรูปแบบต่าง ๆ ตามสถานะผู้สูงอายุเฉพาะราย เป็นรายกรณีไป

๑) การดูแลกลุ่มเปราะบาง ที่มีอยู่ในเทศบาลตำบลบ้านแฮด จำนวน 1,441 คน คิดเป็นร้อยละ 21.43 ประกอบด้วย คนพิการจำนวน 305 คน ผู้ด้อยโอกาสจำนวน 42 คน คนพิการหรือผู้ที่ต้องได้รับการฟื้นฟู จำนวน 62 คน ผู้ติดเชื้อจำนวน 11 คน ผู้ป่วยจิตเวช จำนวน 21 คน ผู้ป่วยระยะท้าย จำนวน 5 คน กลุ่มเปราะบางนี้ต้องดูแลอย่างต่อเนื่องและเฉพาะเจาะจง ซึ่งคณะกรรมการศูนย์บูรณาการเครือข่ายตำบลบ้านแฮดมีหน้าที่ในการจัดบริการในศูนย์ฟื้นฟูชุมชนตำบลบ้านแฮดโดยทีมสหวิชาชีพที่มีความพร้อมทั้งบุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ ในการดูแลสุขภาพของคนกลุ่มนี้อย่างครอบคลุม ทั้งคนพิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง และผู้ด้อยโอกาส ให้ได้รับบริการทางด้านสาธารณสุขอย่างทั่วถึง รวมทั้งการปรับสภาพที่อยู่อาศัยที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต จากทีมช่างอาสาชุมชนและ อสม. ช่วยดูแลด้านอาหารและโภชนาการ ดูแลปัญหาด้านสุขภาพ เป็นต้น

โครงการเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนของคนทุกช่วงวัย

เทศบาลตำบลบ้านแฮดประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากปัญหาขยะล้นเมือง ไม่สามารถจัดการขยะได้ทัน เพราะขาดบุคลากรและรถจัดเก็บไม่เพียงพอ ทำให้มีขยะตกค้างจำนวนมากขึ้นในทุก ๆ วัน ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา สภาพแวดล้อมไม่น่าอยู่ ดังนั้น ทางเทศบาลจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความเร่งด่วนของการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้ร่วมมือกับภาคีเครือข่ายภาคประชาชน รัฐ และเอกชน ในพื้นที่ จำนวน 22 แห่ง ภายใต้แนวคิด “การสร้างความร่วมมือร่วมใจเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างชุมชนจัดการตนเองโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง” โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกัน คือ 1) ด้านการสร้างการเรียนรู้ 2) การจัดการระบบสุขภาพชุมชน 3) การจัดการสิ่งแวดล้อม

เครือข่ายร่วมดำเนินการ ภาครัฐ ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลบ้านแฮด โรงเรียนประชาพัฒนาบ้านแฮด โรงเรียนบ้านหนองไฮขามเปี้ย และศูนย์การศึกษาอนุเคราะห์และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านแฮด เป็นเครือข่ายศูนย์เรียนรู้โรงเรียนปลอดขยะ จะมีทีมวิทยากรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแฮด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขามเปี้ย และโรงพยาบาลสิรินธร จังหวัดขอนแก่น ทำหน้าที่ในการจัดการขยะติดเชื้อรวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะติดเชื้อ

แต่ละประเภท และเครือข่ายภาคเอกชน ได้แก่ บริษัท SCG บริษัทสมบัติทัวร์ ร่วมสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรเป็นวิทยากรให้ความรู้ประจำศูนย์เรียนรู้ และภาคประชาสังคม ได้แก่ ทีมอาสาสมัครสิ่งแวดล้อมชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข แกนนำชุมชน ผู้นำชุมชน ในชุมชน 8 ชุมชน ร่วมเป็นคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานในชุมชนและเก็บข้อมูลชุมชน ร่วมวางแผนออกแบบการแก้ไขปัญหา รวมทั้งหาเครือข่ายอื่น ๆ ร่วมดำเนินการ เช่น วัดสุวรรณค้ำบ้านแฮด วัดป่าขามเปี้ยวาราราม วัดศิริทรงธรรม เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์เรียนรู้ วัดสิ่งแวดล้อม วัดสีเขียว โดยมีพระภิกษุ สามเณร ทำหน้าที่เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมภายในวัด เป็นต้น

การดำเนินงานร่วมกันของเครือข่าย เริ่มด้วยเทศบาลแต่งตั้งคณะทำงานภาคีเครือข่าย เพื่อทำหน้าที่ร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ ทำความเข้าใจร่วมกัน รวมทั้งหาแนวทางพัฒนา และแก้ไขด้วยการทำข้อตกลงร่วมกัน โดยกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มต้นจากการบริหารจัดการขยะระดับครัวเรือน ภายใต้ “โครงการปฏิบัติการเชิงรุกสู่ชุมชนจัดบริการด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมระดับครอบครัว” You_touch_me (ข่อยแงงเจ้า) เป็นตัวแบบการครัวเรือนแบบพึ่งพาช่วยเหลือกันและกัน ด้วยการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเป็นรายครัวเรือน จัดประชุมและบันทึกข้อตกลง และติดตั้งสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น ติดป้าย “บ้านหลังนี้จัดการขยะอย่างครบวงจร” ส่งเสริมความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับครัวเรือน ค้นหาปัญหาชุมชน

ผลการดำเนินงานร่วมกันจนประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม คือ

๑) **เครือข่ายธนาคารขยะเพื่อชุมชน** จะมีคณะกรรมการวิทยากรประจำหน่วย 7 คน มีการจัดตั้งธนาคารขยะเพื่อชุมชน มีการให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ทำให้ทุกครัวเรือนในชุมชนสามารถคัดแยกขยะแต่ละประเภทได้อย่างถูกต้อง การรับซื้อขยะรีไซเคิล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 มีผลกำไรในการรับซื้อขยะประมาณ 1,000 บาท นำมาเป็นสวัสดิการให้กับคนในชุมชนในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน และใช้เป็นงบประมาณในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ภายหลังจากที่มีการบริหารจัดการขยะในครัวเรือน ทำให้ครัวเรือนสามารถจัดการขยะได้เองตั้งแต่ต้นทาง รวมทั้งความถี่ในการรับซื้อขยะลดลงจากเดือนละ 1 ครั้ง เป็น 2-3 เดือนต่อครั้ง กระทั่งปัจจุบันไม่มีการรับซื้อขยะ เหลือเพียงแหล่งเรียนรู้ต้นแบบการดำเนินงานธนาคารขยะชุมชนให้กับผู้สนใจและผู้ศึกษาดูงานเท่านั้น

๒) **เครือข่ายเยาวชนต้นกล้ารักษ์สิ่งแวดล้อม** มีสมาชิกทั้งหมด 58 คน เด็กและเยาวชนที่ได้รับการฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อมจนเกิดจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม

ตระหนักถึงประโยชน์ที่ได้จากการคัดแยกขยะ จนเกิดเป็นจิตอาสาแกนนำในการคัดแยกขยะ ซึ่งสามารถเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้วิธีการคัดแยกขยะให้กับคนในครอบครัว คนในชุมชน และยังมีกิจกรรมร่วมกันทำกิจกรรมทุกเย็นวันเสาร์ เช่น การปั่นจักรยานรอบหมู่บ้าน เพื่อสอดส่องดูแลความสะอาด ความเรียบร้อยรอบหมู่บ้าน ตรวจติดตาม ประเมินผลการคัดแยกแต่ละครัวเรือนแทนด้วยสัญลักษณ์ธงสีต่าง ๆ ตามระดับที่ได้รับการประเมิน

๑๐ **เครือข่ายร้านค้าเสี่ยงทาย** มีคณะกรรมการจำนวน 15 คน (เครือข่ายร้านค้าชุมชน) ภายหลังจากที่เริ่มดำเนินงานในการบริหารจัดการขยะครัวเรือนชุมชน ทำให้เจ้าของกิจการร้านค้าได้เข้าร่วมอบรม และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเทศบาล จนเกิดแนวคิดร่วมกันในการทำเป็นกฎกติกาของร้านค้า เพื่อจัดการขยะครัวเรือนตามหลักการลดใช้ ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ และยังมีบริษัทเอกชนในพื้นที่ เช่น บริษัทสมบัติทัวร์ และผู้มีจิตอาสาในชุมชนร่วมสนับสนุนงบประมาณทำกิจกรรม เกิดการรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกในร้านค้า สนับสนุนส่งเสริมให้ใช้ ตะกร้า กระติกน้ำแข็ง และถุงผ้า ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจาก การแปรรูปขยะจำพวกเศษผ้าที่ไม่ใช้แล้วภายในชุมชน โดยผู้ที่นำผลิตภัณฑ์เหล่านี้มาซื้อของที่ร้านค้าจะได้รับคูปอง เขียนชื่อ-สกุล เบอร์โทรศัพท์ หย่อนลงในกล่องเพื่อลุ้นรับของสมนาคุณจากร้านค้าชุมชน 1-2 เดือนต่อครั้ง ภายหลังจากดำเนินกิจกรรม ทำให้การใช้ถุงพลาสติกลดลงจาก 3,000 ใบ เหลือเพียง 300 ใบ สามารถประหยัดเงินซื้อถุงพลาสติกจาก 360 บาทต่อเดือน ลดลงเหลือ 36 บาทต่อเดือน

๑๑ **เครือข่ายผักสวนครัวรั้วกินได้/เลี้ยงไก่ไข่** มีคณะกรรมการจำนวน 23 คน ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการขยะและเศรษฐกิจพอเพียง โดยเริ่มเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่บ้านของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เปลี่ยนจากพื้นที่ว่าง ให้กลายเป็นที่สำหรับการปลูกผักเลี้ยงไก่ไข่ ซึ่งไข่ไก่ที่ได้จะแบ่งออกเป็นส่วน ๆ โดยทุก ๆ 5 ฟอง จะมีส่วนที่นำไปขายเอาเงินเข้ากองกลางชุมชน 2 ฟอง เป็นค่าหัวอาหารของไก่ 2 ฟอง และให้จิตอาสาที่เป็นผู้เลี้ยงไก่ 1 ฟอง จากไข่ในส่วนที่เป็นของชุมชน คนในชุมชนสามารถนำปุ๋ยหมักหรือแกลบ 1 ถู มาแลกไข่ได้ 5 ฟอง และเศษผัก ผลไม้ 1 กิโลกรัม จะแลกไข่ไก่ได้ 2 ฟอง รวมทั้งมีการทำปุ๋ยหมักชีวภาพจากเศษอาหาร ใบไม้แห้ง การทำน้ำยาล้างจาน และน้ำยาอเนกประสงค์ใช้เองในครัวเรือน ทำขายและแบ่งปันกันระหว่างกลุ่มจัดการขยะอินทรีย์และคนในชุมชน

๑) **เครือข่ายการจัดการสิ่งแวดล้อม** บริษัทสมบัติทัวร์ และ SCG (เป็นองค์กรเอกชนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านแฮด) ได้รับความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะแล้วนำไปเผยแพร่ จนถือเป็นแนวทางการปฏิบัติในบริษัท จนสามารถถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การบริหารจัดการขยะและประสบการณ์ให้กับผู้ที่มาศึกษาดูงานได้ อีกทั้งยังส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจในชุมชน โดยการนำผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากขยะในชุมชนไปวางขายที่บริษัท และขายให้กับเครือข่ายของบริษัทต่อไป

๒) **เครือข่ายกลุ่มการจัดการขยะอินทรีย์** โดยการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ มีคณะกรรมการจำนวน 13 คน ได้รับการฝึกอบรมจากเทศบาล สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดขอนแก่น และสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 10 ในการจัดการขยะอินทรีย์ เป็นแหล่งให้ความรู้ในการผลิตปุ๋ยจากขยะอินทรีย์และส่งเสริมให้ชุมชนใช้ปุ๋ยอินทรีย์ แทนการใช้ปุ๋ยเคมี แบ่งปันกันระหว่างกลุ่มผักสวนครัวรั้วกินได้ แบ่งปันกันในชุมชน โดยสามารถนำขยะอินทรีย์จำพวกเศษอาหาร เศษผักและผลไม้มาแลกน้ำหมักชีวภาพหรือปุ๋ยหมักอินทรีย์ได้ เป็นการลดต้นทุนการผลิตในภาคการเกษตรและเกิดความปลอดภัยต่อเกษตรกร ผู้บริโภค และส่งผลให้ดินมีคุณภาพที่ดีอีกด้วย นอกจากการทำปุ๋ยแล้วกลุ่มจัดการขยะอินทรีย์ยังมีการจัดทำเสวียนแฮดร์กซ์โลก จำนวน 50 จุด ทั้งในชุมชนและที่สาธารณะ เพื่อใช้สำหรับจัดการขยะอินทรีย์จำพวกเศษใบไม้ กิ่งไม้ โดยมีชุมชนเป็นที่มงานในการดำเนินงานเทศบาลมีหน้าที่จัดอบรมให้ความรู้ รวมทั้งระดมทุนจากหน่วยงาน บ้าน วัด โรงเรียนและบริษัทเอกชน สนับสนุนงบประมาณจัดซื้อวัสดุ

๓) **เครือข่ายกลุ่มผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าและวัสดุเหลือใช้** มีคณะกรรมการจำนวน 10 คน เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นจากการนำเศษวัสดุที่ต้องนำไปกำจัดเป็นปริมาณมากในแต่ละวัน มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นประโยชน์และมีมูลค่า เช่น เศษผ้าเช็ดตัวนำมาแปรรูปเป็นกระถางต้นไม้ บ่อเลี้ยงปลาหรือถังขยะจากผ้าเช็ดตัวเก่าชุบน้ำปูน ถุงผ้าจากเศษผ้า หมอนอิง เบาะรองนั่งจากเศษผ้าที่ยัดไส้ด้วยเศษผ้า เศษถุงพลาสติกและเศษหลอดพลาสติก ทำให้ขยะทั่วไปที่ต้องนำไปกำจัดมีปริมาณลดลงและสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน จากการขายผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุเหลือใช้ประมาณ 80-100 ชิ้นต่อเดือน เป็นเงินประมาณ 3,000-5,000 บาท โดยแบ่งรายได้ออกเป็น 2 ส่วน เป็นกองกลางของกลุ่มในการซ่อมแซมจักร ซัود้าย ซัอเข็ม บริหารจัดการภายในกลุ่ม ค่าจ้างคนช่วยเย็บในกรณีเร่งด่วนร้อยละ 30 และอีกร้อยละ 70 ให้กับแม่ผู้พิน กุดก็ ซึ่งเป็นเจ้าของเศษผ้า และสถานที่รวมกลุ่มกันเย็บผ้า

โครงการเศรษฐกิจชุมชนแบบบูรณาการ

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลบ้านแฮด ทำให้ทราบถึงข้อมูลประชากรในเขตเทศบาลตำบลบ้านแฮดประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ โดยพบว่ารายได้เฉลี่ยประชากรโดยรวมครัวเรือนละ 234,391.56 บาทต่อปี ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในระดับประเทศ อยู่ที่ครัวเรือนละ 316,452 บาท/ปี และภาระหนี้สินร้อยละ 72.68 ของครัวเรือน การว่างงานร้อยละ 13.43 ของครัวเรือนทั้งหมด ไม่มีเงินออมร้อยละ 46.76 ของครัวเรือนทั้งหมด คนในชุมชนไม่มีอาชีพเสริมหลังฤดูเก็บเกี่ยว มีฐานะยากจน ประชากรวัยทำงานไปทำงานต่างถิ่น ไม่ที่ดินทำกิน พื้นที่ทำการเกษตรขาดความสมบูรณ์ ครอบครัวมีผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้สูงอายุอยู่ที่บ้านไม่สามารถไปทำงานได้ เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าวเทศบาลตำบลบ้านแฮด จึงได้ร่วมกับเครือข่ายชุมชนในการวางแผนแก้ไขปัญหาความยากจน โดยใช้แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นต้นแบบ มุ่งเน้นความพอเพียง พออยู่ พอกิน พอใช้ การสร้างรายได้ให้มีความมั่นคงในอาชีพ โดยการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้มีความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และสนับสนุนสนับสนุนงบประมาณ ส่งเสริมการสร้างรายได้ตามความสามารถของบุคคล รวมถึงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนร่วมกับเครือข่ายของเทศบาล เพื่อยกระดับเศรษฐกิจและสังคมชุมชนท้องถิ่นแบบบูรณาการมุ่งเน้นการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจชุมชนด้วยการ “ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ เพิ่มการออม” ภายใต้กระบวนการขับเคลื่อนบนฐานคิด สร้างปัญญา สร้างคน สร้างงาน เทศบาลตำบลบ้านแฮด

ความสัมพันธ์ของเครือข่าย
ที่ร่วมดำเนินงาน ภาครัฐ
ประกอบด้วย สำนักงานเกษตร
อำเภอบ้านแฮด สนับสนุนบุคลากร
ให้ความรู้สำหรับแหล่งเรียนรู้
เกษตรกรรมยั่งยืนระบบเศรษฐกิจ
ชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชน
อำเภอบ้านแฮด สนับสนุนวิทยากร
ให้ความรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพ
และเป็นคณะกรรมการร่วมกับ
ชุมชนในการเก็บข้อมูลตำบล

ด้านเศรษฐกิจชุมชน ร่วมการประเมินทุนและศักยภาพชุมชนเป็นที่งานอบรมเพิ่มขีดและ
ศักยภาพวิทยากรชุมชน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 6 ขอนแก่น จัดกิจกรรมฝึกอบรม
ส่งเสริมอาชีพพระยาสันในหลักสูตรต่าง ๆ เช่น หลักสูตรการแปรรูปสมุนไพร การแปรรูป
ผลิตภัณฑ์อาหาร ศูนย์ฝึกอาชีพรัตนภาคจังหวัดขอนแก่น สนับสนุนวิทยากรให้ความรู้ด้าน
การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง (มพพ.) จัดกิจกรรมพัฒนาระบบสุขภาวะชุมชนบนฐานปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง จัดอบรมให้ความรู้ปุ๋ยหมักชีวภาพ/อบรมให้ความรู้การเลี้ยงไก่พื้นเมือง/อบรม
ให้ความรู้การปลูกผักกาดหัว/อบรมให้ความรู้การสาธิตการปลูกผักสวนครัวในเรือน/อบรม
ให้ความรู้การปรับปรุงบำรุงดิน/อบรมให้ความรู้ไร่นาสวนผสม/อบรมส่งเสริมการผลิตพันธุ์ข้าว
ชุมชน/อบรมให้ความรู้การปลูกพืชสมุนไพร ซึ่งเครือข่ายภาครัฐจะทำหน้าที่หลักในการ
สนับสนุนด้านความรู้และการส่งเสริมอาชีพให้แก่คนในชุมชน

ภาคเอกชน เป็นเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนในด้านการสนับสนุนงบประมาณ การให้
ความรู้ด้านการตลาด การส่งเสริมการท่องเที่ยว การคิดค้นรูปแบบผลิตภัณฑ์และการบรรจุ
ภัณฑ์ที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน
ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย

ภาคประชาสังคม ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน กรรมการชุมชน กำนัน อสม.
ทำหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวภูมิปัญญาในชุมชน การค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริม
ให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ในตำบลบ้านแฮด ส่งผลให้เกิดการสร้างเศรษฐกิจของชุมชน
สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นต่อไป

ผลสำเร็จของการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เห็นได้จากการที่ครัวเรือนและชุมชนสามารถลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ เพิ่มการออม จากความร่วมมือกันของเครือข่ายต่าง ๆ และการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ จนทำให้เกิดเครือข่าย “ชุมชนเพื่อการแบ่งปัน” จากการรวมกลุ่ม เช่น การรวมกลุ่มปลูกผักเพื่อการบริโภค การทำปุ๋ยอินทรีย์ไว้ใช้เอง การแปรรูปวัสดุท้องถิ่น การทำบัญชีรายรับ รายจ่ายของกลุ่ม การร่วมลงทุนและแบ่งปัน และการแลกเปลี่ยนสินค้า ภายใต้การดำเนินกิจกรรมผ่านกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

◎ **กลุ่มผักกาดหัว** เป็นกิจกรรมการเพิ่มรายได้ การรวมกลุ่มของคนในชุมชน หมู่ที่ 10 เพื่อปลูกผักกาดหัวนอกเหนือฤดูทำนา ปัจจุบันมีสมาชิกในเครือข่ายจำนวน 40 ราย สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลผลิตภายหลังการรวมกลุ่มเฉลี่ยเป็นเงิน 10,000 บาทต่อเดือน

◎ **กลุ่มเกษตรผสมผสาน** เป็นกิจกรรมการเพิ่มรายได้ เกิดขึ้นจากแนวความคิดของประชาชนในชุมชนหมู่ที่ 5 ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการใช้ปุ๋ยเคมีทำให้ดินเสื่อมสภาพ ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เกษตรกรไม่ได้ผลผลิตเท่าที่ควร และในขณะเดียวกันปุ๋ยเคมีและสารเคมีที่ใช้ในการเกษตรมีราคาที่สูง ทำให้ต้นทุนที่ใช้ในการผลิตสูงขึ้น จึงเกิดแนวคิดที่นำวัสดุที่หาได้ในพื้นที่ เช่น มูลสัตว์ ซากพืช ซากสัตว์ มาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ มีการก่อสร้างอาคารและโรงเรือนที่ใช้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการทำเกษตร สร้างรายได้โดยการจำหน่ายให้แก่สมาชิกประชาชนทั่วไป ปัจจุบันมีสมาชิกเครือข่ายจำนวน 103 ครัวเรือน ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าภายหลังการรวมกลุ่มกันเป็นเงิน 20,000-50,000 บาท/ปี

◎ **กลุ่มอาชีพชุมชน (ความมั่นคงทางด้านอาหาร)** เป็นกิจกรรมการเพิ่มรายได้ การรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาตกและการเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์ ผลผลิตที่ได้นำไปใช้เป็นอาหารในครอบครัวและจำหน่ายเป็นอาชีพเสริม ปัจจุบันมีสมาชิก 20 ครัวเรือน ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นภายหลังการรวมกลุ่มเป็นเงิน 2,000-2,500 บาท/เดือน/ครัวเรือน

◎ **กลุ่มอนุรักษ์พืชสมุนไพร** เป็นกิจกรรมส่งเสริมการออม สืบเนื่องจากสมุนไพรที่ใช้ในชุมชนนั้นวันมีจำนวนลดลง และเริ่มหายไปจากชุมชน เพื่อเป็นการรักษาให้สมุนไพรอยู่คงคู่ชุมชนและเป็นการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรในการรักษาโรค จึงเกิดการรวมตัวกันของ

คนในชุมชนภายใต้ “เครือข่ายอนุรักษ์พืชสมุนไพร” เพื่อถ่ายทอดความรู้เรื่องสมุนไพรและการแปรรูปสมุนไพรให้ประชาชนในชุมชนได้ทราบถึงข้อดีและประโยชน์ของสมุนไพรไทย ทั้งพืชสมุนไพรที่หายากและสมุนไพรที่มีในชุมชนในการรักษาโรค ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิก 100 คน สามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกของกลุ่มมีการบริหารจัดการเงินในลักษณะกองทุน ส่งผลให้สมาชิกมีการออมเพิ่มขึ้นภายหลังการรวมกลุ่มเป็นเงิน 3,000 บาท/คน/ปี

๑) **กลุ่มแปรรูปวัสดุท้องถิ่น** เป็นกิจกรรมส่งเสริมการออม การรวมกลุ่มกันของประชาชน ผู้สูงอายุในชุมชนในการใช้ประโยชน์จากวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดมูลค่า ได้แก่ ไม้ไผ่ นำมาผลิตเป็นวัสดุและของใช้ประจำบ้าน เช่น แคร่ ชุตรับแขก โคมไฟจากไม้ และ ต้นกก ที่เกิดขึ้นเองในธรรมชาติตามลำห้วยด้วยการนำมาทอเป็นเสื่อ สานกระเป๋ารวมทั้ง การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า เพื่อผลิตเป็นกล่องกระดาษทิชชู และนำมาตัดชุดสำเร็จรูปหมวก และกระเป๋ารวมทั้ง โดยออกแบบตามพื้นบ้านอีสาน ตามสมัยนิยม ปัจจุบันมีสมาชิกในกลุ่ม 79 คน มีเงินทุนหมุนเวียน 80,000 บาท การนำวัสดุแปรรูปจากท้องถิ่นส่งขายสู่ร้านในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ และปันผลกำไรให้สมาชิกกลุ่มเมื่อสิ้นปีสมาชิกในกลุ่มสามารถกู้ยืมเงินในดอกเบี้ยร้อยละ 1 ยืมได้ไม่เกิน 5,000 บาท สมาชิกกลุ่มสามารถคืนเงินในรูปแบบผลิตแปรรูปวัสดุโดยให้มูลค่าทั้งหมดเท่ากับเงินที่กู้ไป ในระยะเวลาสองเดือน ส่งผลให้สมาชิกมีการออมเพิ่มขึ้นหลังจากการรวมกลุ่มเป็นเงิน 2,500 – 3,000 บาท/คน/ปี

ความยั่งยืนและความต่อเนื่องของการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่าย เห็นได้จากการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจชุมชนแบบบูรณาการของพื้นที่ตำบลบ้านแฮดได้ค้นพบทุนและศักยภาพในพื้นที่เกิดองค์ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ มีผู้นำระดับบุคคล ระดับกลุ่ม แกนนำชุมชนและกลไกขับเคลื่อนทุกภาคส่วนของตำบลร่วมกันพัฒนาบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจชุมชนแบบบูรณาการ ต่อยอดจนทำให้เกิดความเชี่ยวชาญเป็นที่ยอมรับจนสามารถยกระดับพื้นที่เป็น “มหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียม” Banhad University of Technology for Equity : BANHAD UTE เป็นสถาบันที่มีหลักสูตรการสร้าง ความเท่าเทียมและความเสมอภาค ที่ใช้พื้นที่ชุมชนตำบลบ้านแฮด เป็นหน่วยที่มีหน้าที่ถ่ายทอดประสบการณ์อันเกิดจากความสำเร็จบนต้นทุนของชุมชน ทั้งความรู้ และประสบการณ์จากการดำรงชีวิต ซึ่งหลักสูตรด้านเศรษฐกิจชุมชนจึงเป็นหนึ่งในรายวิชาที่มีการเรียนรู้ตามบริบทตำบลบ้านแฮด